

»Nobelpristagaren fick se Karl XII uppenbara sig i slottstrappan»

Karl XII sägs spöka på Noors slott

Mitt emellan två insjöar förbundna med ett smalt vattendrag, ett på gammelsvenska så kallat nor, ligger Karl XI:s gamla egendom, lustslottet Noor. Noors slott är det minsta av Sveriges enda fem bevarade lustslott i trä från stormaktstiden.

AV EVA LITTORIN FOTO PATRIC JOHANSSON

ett alldeles äkta karolinerlott i trä uppenbarar sig när vi kör genom den månghundraåriga lindallén till Noors slott, mitt i den vackra kulturbygden kring Knivsta i Uppland. Trots att slottet är ritat och uppfört under 1600-talets andra hälft, känns arkitekturen bekant. Byggnadstypen känns igen som små kopior av de kontinentala och framför allt franska barockpalatsen och har drag av den holländska palladiansmen med referenser till fransk paviljongarkitektur. Slottsbyggnaden var för sin tid mycket storslagen.

Egendomen Noor fick greven och riksrådet Nils Gyldenstolpe möjlighet att köpa av Karl XI efter kronans reduktion. Gyldenstolpe blev adlad och tilldelad titeln greve efter ett antal år som konungens förtrogne samt guvernör för kronprinsen, sedermera kung Karl XII.

Under Gyldenstolpes ledning ritade arkitekten Jean de la Vallée den slottsbyggnad som än i dag finns bevarad på Noor. Den vackra barockparken – detaljutformad av Johan Hårleman – i fransk Le Nôtre-stil fullbordades 1698–1703. Med intillig-

gande Säbysjön i söder och Valloxen i norr har människor i alla tider kunnat finna både avkoppling och rekreation här.

Dagens ägarinnor är Stina Fredriksson och hennes systerdotter Sofia Lindström. De började arbeta tillsammans på Noor år 2004 och ett år senare, efter ett par månader av kalkylerande, köpte de slottet och tog gemensamt över driften av hotell-, restaurang- och konferensverksamheten.

De visar oss runt och vi slås av vilket fint skick slottet är i. – Ägaren före oss, Raija Ohlin, restaurerade slottet med säker hand och de bästa tänkbara hantverkare, berättar Stina.

Här har gamla beslag och gångjärn behållits, de rätta färgerna använts och allt gjorts mycket grundligt och med stor hänsyn tagen till slottets ursprungliga utseende.

– Fast de gamla fönstren byttes tyvärr ut under 1980-talet och försvann, berättar Sofia.

Två gånger har Noor eldhärjats men båda gångerna har det mesta gått att rädda helt.

De vackert slitna, breda golvtilljorna vittnar om att människor befolkat detta unika träslott i mer än tre sekel.

Precis innanför entrén på Noor står en vacker liten sittgrupp i guld.

»Här satt Verner von Heidenstam och skrev färdigt boken *Karolinerna*»

I sviten på slottets övervåning vilar man skönt under sänghimmel. I rummet bakom skrev von Heidenstam färdigt *Karolinerna*.

Från det välfyllda biblioteket har man en vy genom den stora hall som utgör bottenvåningens hjärta, och in i en av de mindre matsalarna.

I stället för traditionellt kaffebord serveras det alltid färsk och torkad frukt som komplement till söta kakor och pajer.

Författaren och nobelpristagaren Verner von Heidenstam skrev det sista av *Karolinerna* på Noors slott under vårvintern 1898. Under hans vistelse här sägs han ha upplevt att kung Karl XII uppenbarade sig i trappan upp till slottets vind.

Noors slott har fram till 1900-talets mitt främst använts som ett sommarslott, och i den stora parken finns en äppelträdgård med en alldeles egen äppelsort – Noors glasäpple.

När Noor stod färdigt kom Karl XII med en alldeles speciell gåva till sin forne guvernör – en hundraårig amerikansk agave, som stått på Karlbergs slott från 1603. Ett antal år senare, närmare bestämt 1708 inträffade en botanisk sensation i och med att denna agave blommade. Något som aldrig tidigare inträffat i Sverige. Agaven fick 4000 blommor på sju stänglar och två av Elias Brenners teckningar av den makalöst blommande agaven, blev till kopparstick. Blomningen omskrevs även av hovpoeten Elisabeth Brenner samt av vetenskapsmannen Olof Rudbeck d ä.

I köket på Noors slott lagas mat med stor kärlek. Kockarna Jens och Daniel älskar sitt arbete med att förädla de finaste råvaror till utsökta måltider. Där finns också Therese som bakar allt bröd och alla kakor och pajer. På kaffeborden finns det dessutom alltid ett stort utbud av sådant som inte annars hör kaffebord till.

– Många människor i dag försöker hålla sina speciella dieter, och vi vill kunna möta alla behov. Så på vårt kaffebord finns både färsk och torkad frukt, ostar och bakverk.

Med den genuina atmosfär som råder på Noor, anar vi nästan ljuden av vagnshjul och hästhovar i gruset på den klassiskt utformade gårdsplanen. Det är lätt att föreställa sig hur välkomna alla de människor som besökt Noor genom tiderna, har känt sig när de träder in i den kryssvälvda hallen som löper i egendomens huvudaxel från norr till söder, och rakt igenom hela byggnaden med glasade dörrar ut mot den härliga parkanläggningen på husets baksida. Känslan av husets tväraxel finns också fortfarande bevarad.

Och i slottets källare finns en murad nisch med en källa som fortfarande ger klart vatten.

- Noor omnämns första gången 1311.
- Kronan äger gården under 1500-talet, och fram till Kronans reduktion på 1680-talet ägs Noor av ätterna Stöör, Tott och Månesköld.
- 1685 erbjuds Nils Gyldenstolpe – greve, riksråd samt guvernör för dåvarande kronprinsen, sedermera kung Karl XII – att för en rimlig penning köpa Noor av Karl XI. Gyldenstolpe låter uppföra den slottsbyggnad som än i dag finns på Noor.
- Den står färdig 1695 och Nils Härleman ritade. Både Karl XI och Karl XII brukade gästa Gyldenstolpe på hans lustslott.
- I dag drivs hotell-, konferens- och restaurangverksamhet på Noors slott.

Vinn!
SLOTTSWEEKEND
PÅ NOORS SLOTT!
SE SIDAN 112!